

Sygn. akt XIV Ua 46/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący:	SSO Katarzyna Wróblewska-Dubiel
Sędziowie:	SSO Beata Nowak (spr.) SSO Anna Rzepkowska- Żuk
Protokolant:	st.sekr.sądowy Ewa Szymczak

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy H. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) w W.

o zasiłek pogrzebowy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W.

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w W. VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 czerwca 2015 r., sygn. akt VII U 181/15

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten tylko sposób, że przyznaje odwołującemu się H. K. prawo do odsetek ustawowych od zasiłku pogrzebowego za okres od 15 lipca 2010r do 25 listopada 2014r.

2) oddala apelację w pozostałym zakresie

/-/ A. Ż. /-/ W. – D. /-/ B. N.

Sygn. akt XIV Ua 46/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. Wydział (...) Umów Międzynarodowych decyzją z dnia 14 stycznia 2015 roku po rozpatrzeniu wniosku H. K. odmówił mu prawa do wypłaty odsetek od zasiłku pogrzebowego po zmarłym w dniu 28 grudnia 2008 roku ojcu K. K. powołując się na przepis art. 118 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ w wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Ż. w W. VII Wydział Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 sierpnia 2014 roku w sprawie o sygn. akt VII U 119/13 nie stwierdzono wypłaty odsetek.

Dowód: decyzja ZUS z dnia 14 stycznia 2015 roku znak (...) (k. 52 akta ZUS tom II)

Odwołanie od powyższej decyzji złożył H. K., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, zaskarżonej decyzji zarzucają naruszenie przepisów, tj. art. 118 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego zastosowanie w sprawie, podczas gdy nie odnosi się on do przedmiotowego stanu faktycznego, zaś organ rentowy winien był zastosować przepisy bezpośrednio odnoszące się do stanu faktycznego i żądania wnioskodawcy, tj. art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oraz § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych poprzez ich niezastosowanie przez organ rentowy. Odwołujący się wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie mu odsetek ustawowych w wysokości 3.749,16 zł za okres od dnia 18 stycznia 2010 roku do dnia 26 listopada 2014 roku.

Dowód: odwołanie (k. 2 – 9)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, ponieważ nie wnosi ono do sprawy żadnych okoliczności faktycznych, środków dowodowych i argumentów prawnych, które uzasadniałyby zmianę decyzji.

W uzasadnieniu Zakład wskazał, że w dniu 14 sierpnia 2014 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy Ż. w W. VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VII U 119/13 wydał wyrok, w którym przyznał H. K. prawo do zasiłku pogrzebowego po zmarłym K. K. nie zasądzając dla zainteresowanego odsetek ustawowych.

Dowód: odpowiedź na odwołanie (k. 10 – 12)

Wyrokiem z dnia 16 czerwca 2015 roku, wydanym w sprawie VII U 181/15, Sąd Rejonowy dla Warszawy – Żoliborza w W. VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu H. K. prawo do wypłaty odsetek od zasiłku pogrzebowego po zmarłym ojcu K. K..

Podstawę wyroku stanowią następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

H. K. jest synem zmarłego K. K.. Ubezpieczony H. K. ma przyznane prawo do renty rodzinnej po zmarłym K. K. na mocy prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Wydział XIV (...) z dnia 6 grudnia 2010 roku sygn. akt XIV U 1317/10, zmieniającego zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych z dnia 15 czerwca 2010 roku Nr (...).

Zmarły K. K. w chwili śmierci spełniał warunki do uzyskania i pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy. Ubezpieczony małoletni H. K. reprezentowany przez przedstawicielkę ustawową J. K. w dniu 17 grudnia 2009 roku (data prezentaty organu rentowego) złożył wniosek o wypłatę zasiłku pogrzebowego po zmarłym w dniu 28 grudnia 2008 roku ojcu K. K.. Do wniosku zostały załączone odpis skrócony akt zgonu, dwa rachunki i kserokopia dowodu osobistego. Ubezpieczony małoletni H. K. reprezentowany przez przedstawicielkę ustawową J. K. oświadczył, że pokrył koszty pogrzebu w całości. Ubezpieczony H. K. otrzymywał rentę rodzinną po ojcu. Natomiast Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych decyzją z dnia 8 marca 2011 roku znak: (...) po rozpatrzeniu wniosku z dnia 17 grudnia 2009 roku odmówił J. K. prawa do zasiłku pogrzebowego po K. K. zmarłym dnia 28 grudnia 2008 roku podnosząc, że K. K. zakończył pracę w dniu 31 grudnia 1998 roku, nie pobierał świadczenia oraz nie spełniał warunku z art.77 ust.1 pkt.3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2012 roku w Warszawie na rozprawie sprawy J. K. o zasiłek pogrzebowy przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych na skutek apelacji wniesionej przez odwołującą J. K. od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w W. VII Wydział Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 maja 2012 roku sygnatura akt VII U 233/11 wyrokiem z dnia 26 listopada 2012 roku sygnatura akt XIV Ua 26/12 uchylił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 8 marca 2011 roku nr (...) i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. Wydział (...) Umów Międzynarodowych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. Wydział (...) Umów Międzynarodowych decyzją z dnia 19 lutego 2013 roku znak: (...) po ponownym rozpatrzeniu wniosku z dnia 17 grudnia 2009 roku odmówił H. K. prawa do zasiłku pogrzebowego po K. K. zmarłym dnia 28 grudnia 2008 roku podnosząc, że dołączone do wniosku o wypłatę zasiłku pogrzebowego rachunki nie potwierdzają pokrycia przez H. K. kosztów pogrzebu zgodnie z art.78 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w W. wyrokiem z dnia 14 sierpnia 2014 roku sygnatura akt VII U 119/13 na skutek odwołania H. K. od decyzji z dnia 19 lutego 2013 roku znak: (...) zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał H. K. zasiłek pogrzebowy po zmarłym K. K.. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych decyzją z dnia 5 grudnia 2014 roku znak: (...) po rozpatrzeniu wniosku z dnia 17 grudnia 2009 roku, w wykonaniu wyroku sądu, przyznał zasiłek pogrzebowy po K. K. zmarłym w dniu 28 grudnia 2008 roku w kwocie (...) zł. Ubezpieczony w piśmie z dnia 17 grudnia 2014 roku (data stempla pocztowego) wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o uzupełnienie decyzji z dnia 5 grudnia 2014 roku w sprawie przyznania zasiłku pogrzebowego w zakresie przyznania odsetek za zwłokę w wypłacie zasiłku pogrzebowego począwszy od dnia 18 stycznia 2010 roku. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych decyzją z dnia 14 stycznia 2015 roku znak: (...) odmówił ubezpieczonemu prawa do wypłaty odsetek.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie złożonych do akt dokumentów, w tym akt rentowych dotyczących ubezpieczonego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że odwołanie **H. K.** zasługuje uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w sprawie odwołania ubezpieczonego H. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o zasiłek pogrzebowy obowiązywała ogólna reguła, że to ubezpieczony H. K. miał udowodnić swoje twierdzenia uzasadniające odwołanie (art. 3 i 232 k.p.c. oraz art. 6 k.c.).

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci: 1) ubezpieczonego; 2) osoby pobierającej emeryturę lub rentę; 3) osoby, która w dniu śmierci nie miała ustalonego prawa do emerytury lub renty, lecz spełniała warunki do jej uzyskania i pobierania; 4) członka rodziny ubezpieczonego albo osoby pobierającej emeryturę lub rentę (art.77 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 6 grudnia 2010 roku w sprawie XIV U 1317/10 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał prawo do renty rodzinnej po K. K. urodzonym (...) zmarłym 28 grudnia 2008 roku, H. K. urodzonemu (...) uznając, że zmarły K. K. spełniał wszystkie przesłanki uprawniające do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy. Oznacza to, że zmarły K. K. w dniu śmierci nie miał ustalonego prawa do emerytury lub renty, lecz spełniał warunki do uzyskania i pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy. Zatem został spełniony warunek z art. 77 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS. Druga decyzja organu rentowego odmawiająca prawa do zasiłku pogrzebowego z dnia 19 lutego 2013 roku była oparta na tym, że w ocenie organu rentowego dołączone do wniosku o wypłatę zasiłku pogrzebowego rachunki nie potwierdzają pokrycia przez H. K. kosztów pogrzebu. Zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu (art.78 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Sąd przywołując treść przepisów art. 10 § 1 k.c., art. 11 k.c., art. 12 k.c. oraz art. 14 § 1 i 2 k.c. wskazał, że gdy J. K. załatwiała sprawy związane z pogrzebem K. K., wówczas H. K. miał 12 lat i nie miał zdolności do czynności prawnych. Zatem J. K. będąc przedstawicielem ustawowym małoletniego H. K. mogła złożyć w jego imieniu wniosek o wypłatę zasiłku pogrzebowego po zmarłym ojcu, zgodnie z art. 98 § 1 k.r.o. w zw. z art. 101 § 1 k.r.o. Sąd wskazał, że szczegółowe zasady dotyczące przyznawania zasiłku pogrzebowego określone są w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. Nr 237, poz.1412), które weszło w życie w dniu 23 listopada 2011 roku. Z uwagi na to, że wniosek o zasiłek pogrzebowy ubezpieczony złożył w dniu 17 grudnia 2009 roku, zatem do wniosku ubezpieczonego o wypłatę zasiłku pogrzebowego miały zastosowanie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-

rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49, z 1988 r. Nr 10, poz. 73, z 1990 r. Nr 68, poz. 402 oraz z 2007 r. Nr 211, poz. 1548). Sąd Rejonowy podkreślił, że H. K., jako osoba niezdolna do czynności prawnych, nie mógł samodzielnie zawierać umów z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia. W ocenie Sądu pierwszej instancji, umowy zawierane w związku z pogrzebem nie są umowami powszechnie zawieranimi w drobnych bieżących sprawach życia. Dlatego rachunki nie mogły być wystawione na H. K., tylko na jego matkę, jako osobę zdolną do czynności prawnych. Skoro w aktach rentowych znajduje się oświadczenie reprezentującej małoletniego ubezpieczonego H. K., jego przedstawicielki ustawowej J. K., o pokryciu przez niego kosztów pogrzebu w całości oraz rachunki poniesionych kosztów pogrzebu, zatem wnioszek o przyznanie H. K. zasiłku pogrzebowego po zmarłym K. K. został przez reprezentującą ubezpieczonego matkę J. K. prawidłowo udokumentowany, a prawo ubezpieczonego H. K. do zasiłku pogrzebowego po zmarłym ojcu było uzasadnione. Sąd przywołując treść przepisu art. 81 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazał, że prawo do zasiłku pogrzebowego po zmarłym K. K. nie wygasło, ponieważ zmarł on w dniu 28 grudnia 2008 roku, zaś wnioszek o zasiłek pogrzebowy został zgłoszony w dniu 17 grudnia 2009 roku.

Sąd pierwszej instancji przywołując treść przepisów art. 118 ust. 1 – 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS podniósł, że jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności (art.85 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych). Na podstawie art.85 ust.2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 12, poz.104), które określa szczegółowe zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub w wypłaceniu świadczeń, do których przyznawania i wypłacania są zobowiązani Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz płatnicy składek (§ 1 ust.1). Sąd Rejonowy przytaczając treść § 2 w/w rozporządzenia wskazał sposób obliczania okresu opóźnienia w ustalaniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, a także sposób ustalenia należnych odsetek, które zgodnie z § 4 ust. 1 wypłaca się z urzędu łącznie z wypłatą opóźnionego świadczenia.

Podzielając pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 10 grudnia 2014 roku, sygn. akt III AUa 606/14 i Sąd Apelacyjny w Łodzi z dnia 10 października 2014 roku, sygn. akt III AUa 40/14, Sąd pierwszej instancji uznał, że opóźnienie w przyznaniu i wypłaceniu zasiłku pogrzebowego ubezpieczonemu H. K. po zmarłym ojcu K. K. jest następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W., albowiem ubezpieczony załączył do wniosku o wypłatę zasiłku pogrzebowego w dniu 17 grudnia 2009 roku (data prezentaty organu rentowego) wszystkie niezbędne dokumenty wymagane do przyznania i wypłacenia zasiłku pogrzebowego to jest odpis skrócony aktu zgonu i rachunki poniesionych kosztów pogrzebu oraz kserokopię dowodu osobistego. Sąd podniósł, iż ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki do przyznania i wypłacenia zasiłku pogrzebowego w dniu 17 grudnia 2009 roku, a termin na ustalenie prawa do zasiłku pogrzebowego i jego wypłaty upłynął w dniu 16 stycznia 2010 roku. Zatem organ rentowy jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego od dnia 17 stycznia 2010 roku do dnia wypłaty zasiłku pogrzebowego. Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd Rejonowy w pkt. I sentencji wyroku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu H. K. prawo do wypłaty odsetek od zasiłku pogrzebowego po zmarłym ojcu K. K..

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. i zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu:

1. błędną wykładnię przepisów prawa materialnego art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 78 ust. 1, art. 118 ust. 1a i ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach

i rentach z FUS poprzez uznanie, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie zasiłku pogrzebowego,

2. sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału i błędne przyjęcie, że są należne odsetki od kwoty wypłaconego zasiłku pogrzebowego w sytuacji konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego przez Sądem na okoliczność zaistnienia przesłanek do wypłaty zasiłku pogrzebowego dla małoletniego,

3. naruszenie przepisów postępowania poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego (art. 233 § 1 k.p.c.), nie ustosunkowanie się do całości materiału (art. 328 § 2 k.p.c.)

Wskazując na powyższe zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jedynie częściowo zasługuje na uwzględnienie, a w wyniku jej rozpoznania, konieczna stała się zmiana zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd Rejonowy przeprowadził wystarczające postępowanie dowodowe, na podstawie którego poczynił prawidłowe ustalenia, właściwie ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów, zakreślonych przez art. 233 § 1 k.p.c. oraz wyprowadził z niego trafne wnioski.

Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował przepisy prawa materialnego i procesowego, a w konsekwencji wyrok Sądu pierwszej instancji należało uznać co do zasady za słuszny.

Sąd Okręgowy w pełni podziela ustalenia faktyczne i ocenę prawną tego Sądu.

W szczególności za słuszne należało uznać stanowisko Sądu pierwszej instancji, że w rozpoznawanej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, iż opóźnienie w przyznaniu ubezpieczonemu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności, czyli z przyczyn niezależnych od organu rentowego.

Jak prawidłowo wskazał Sąd Rejonowy, prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w ustalaniu prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, w tym także prawa do zasiłku pogrzebowego, określa art. 85 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz.U. z 2015 r., poz. 121).

Zgodnie z tym przepisem „jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności”.

Dla oceny przysługiwania odsetek na podstawie cytowanego przepisu konieczne jest równoczesne zastosowanie dalszych regulacji prawnych, do których przepis ten odsyła. W odniesieniu do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy, w którym chodziło o przyznanie i wypłatę zasiłku pogrzebowego, są to przepisy działu V Zasiłek pogrzebowy, w szczególności art. 77 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) oraz rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe i zasady wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 z 1988 r. Nr 10, poz. 73, z 1990 r. Nr 68, poz. 40 oraz z 2007 r. Nr 211, poz. 1548).

Przepisy te stanowią, że zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci: 1) ubezpieczonego; osoby pobierającej emeryturę lub rentę; 3) osoby, która w dniu śmierci nie miała ustalonego prawa do emerytury lub renty, lecz spełniała

warunki do jej uzyskania i pobierania; 4) członka rodziny ubezpieczonego albo osoby pobierającej emeryturę lub rentę (art. 77 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) oraz osoba ubiegająca się o zasiłek pogrzebowy powinna przedstawić dokumenty stwierdzające: 1) datę zgonu rencisty, 2) fakt pokrycia kosztów pogrzebu (rachunek kosztów pogrzebu), 3) fakt pobierania emerytury lub renty (odcinek ostatniego pocztowego przekazu, którym przesłano emeryturę lub rentę), jeżeli świadczenia te były pobierane za pośrednictwem innego organu rentowego, niż ten, w którym ubiega się o zasiłek pogrzebowy, a ponadto osoba ubiegająca się o zasiłek powinna złożyć oświadczenie, że nie pobrała zasiłku pogrzebowego z tytułu zatrudnienia (§ 17 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe i zasady wypłaty tych świadczeń). Zgodnie z art. 118 ust. 1 organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

Jak wynika z powołanych wyżej przepisów oraz z utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych, przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek na podstawie art. 85 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, w tym z ubezpieczenia chorobowego lub wypłaty tego świadczenia.

Błędy organu rentowego skutkujące jego odpowiedzialnością w postaci obowiązku zapłaty odsetek można zakwalifikować jako błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych.

Jeżeli organ rentowy wydał decyzję odmawiającą prawa do świadczenia na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego w sprawie materiału dowodowego i po ustaleniu wszystkich niezbędnych okoliczności, dokonując nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, ubezpieczonemu przysługują odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem Sądu, liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję, uwzględniającą wniosek.

Z kolei w przypadku błędu w ustaleniach faktycznych, stwierdzenie że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia, wymaga nie tylko wykazania, że organ rentowy nie dysponował materiałem dowodowym, umożliwiającym przyznanie świadczenia w przepisany terminie, ale także tego, że w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji, a zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym uzasadniona była ustaleniem przez Sąd takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu w chwili wydania decyzji odmawiającej prawa do świadczenia. Powyższe stanowisko wyraził m.in. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 29 maja 2014 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 2071/13, a także Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 25 czerwca 2013 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 1580/12.

Z przedstawionego wyżej stanu prawnego wynika, że jeżeli dla stwierdzenia prawa do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie w przypadku ustalenia prawa do zasiłku pogrzebowego od daty stwierdzenia wszystkich uprawnień, maksymalnie w terminie 30 dni od złożenia dokumentów.

Przez „stwierdzenie uprawnień” w rozumieniu art. 77 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia istnienia samego prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

W rozpoznawanej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych już w dniu wydania decyzji odmownej, tj. w dniu 15 czerwca 2010 roku dotyczącej przyznania prawa do renty rodzinnej po K. K. zmarłym w dniu 28 grudnia 2008 roku dla jego syna H. K. urodzonego w dniu (...) dysponował wszystkimi niezbędnymi dowodami, aby wydać decyzję pozytywną. Okoliczności tej nie mógł zmienić wyrok Sądu Okręgowego z dnia 6 grudnia 2010 roku wydany w sprawie XIV U 1317/10, bowiem przesłanki do przyznania renty rodzinnej odwołującemu się w niniejszej sprawie istniały już w chwili wydania zaskarżonej decyzji. Organ w związku z wniesionym odwołaniem mógł zmienić zaskarżoną decyzję, czego nie uczynił, a nastąpiło to na mocy prawomocnego wyżej wymienionego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie.

Podkreślić należy, że organowi rentowemu można przypisać odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia także wtedy, gdy odmowa przyznania świadczenia nastąpiła wyłącznie wskutek błędnej wykładni przez ten organ przepisów prawa materialnego, a przyznanie świadczenia w prawomocnym wyroku sądu nastąpiło bez uwzględnienia jakichkolwiek nowych, nieznanych wcześniej organowi rentowemu, okoliczności faktycznych.

Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia.

Z tego powodu Sąd Odwoławczy mając na uwadze, że w dniu złożenia wniosku o zasiłek pogrzebowy tj. 17.12.2009 r. organ rentowy nie dysponował, w tym czasie wszystkimi niezbędnymi danymi do ustalenia czy zmarły K. K. spełniał przesłanki do nabycia prawa do emerytury lub renty. Przede wszystkim konieczne było ustalenie jakimi okresami składkowymi i nieskładkowymi legitymował się zmarły. W tym celu organ rentowy musiał zwrócić się do zagranicznych instytucji ubezpieczeniowych. Wszystkie niezbędne przesłanki w tym zakresie, zostały ustalone gdy organ rentowy podjął decyzję w dniu 15.06.2010 r. o odmowie przyznania prawa do renty rodzinnej. Organ rentowy był wówczas w posiadaniu informacji, że zmarły legitymował się okresami składkowymi i nieskładkowymi w wymiarze 25 lat, niezbędnymi do nabycia prawa do renty. Organ rentowy znał również Uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23.03.2006 r. sygn. akt I UZP 5/05, w której Sąd Najwyższy uznał, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 25 lat, w przypadku mężczyzn, oraz jest on całkowicie niezdolny do pracy, bez potrzeby wykazywania 5 letniego okresu zatrudnienia, przewidzianego w art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. O wiedzy organu rentowego na temat Uchwały Sądu Najwyższego, świadczy pismo z dnia 30.05.2006 r. zalegające na stronie 117 I tomu akt rentowych, skierowane przez Członka Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do dyrektorów wszystkich Oddziałów ZUS. W ocenie Sądu Odwoławczego w dniu 15.06.2010 r. została ustalona ostatnia okoliczność, niezbędna do wydania decyzji przyznającej prawo do zasiłku pogrzebowego i od tego dnia należy liczyć termin 30 dni do wydania decyzji czyli do 15.07.2010 r. Ponieważ organ rentowy tego nie uczynił dlatego należą się odsetki z tytułu wypłacenia zasiłku pogrzebowego z opóźnieniem od dnia 15.07.2010 r. do dnia 25.11.2014 r. tj. jest dnia poprzedzającego dzień w którym zasiłek ten został wypłacony uprawnionemu H. K..

Stosownie bowiem do treści art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli Zakład w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. W dniu złożenia wniosku o wypłatę zasiłku pogrzebowego tj. w dniu 17 grudnia 2009 roku organ nie posiadał jeszcze wszystkich niezbędnych okoliczności do ustalenia prawa do zasiłku pogrzebowego dla skarżącego.

Podkreślić należy, że przedstawicielka ustawowa, wówczas małoletniego odwołującego się, działająca w jego imieniu złożyła wszystkie niezbędne dokumenty do uzyskania prawa do renty rodzinnej po zmarłym K. K., zatem prawidłowa ich ocena była więc możliwa już na etapie wydawania decyzji z dnia 15 czerwca 2010 roku. Z uwagi na to do dnia 14 lipca 2010 roku organ powinien wydać decyzję o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do renty rodzinnej po ojcu.

Należy zatem przyjąć, że organ rentowy kompleksowo zbadał okoliczności sprawy, ocenił je według własnego uznania, jednak ocena ta – w świetle prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 grudnia 2010 roku wydany w sprawie XIV U 1317/10 – była obarczona błędem, skutkującym zmianą decyzji z 15 czerwca 2010 roku. Organ rentowy nie wykazał, aby zmiana decyzji wynikała ze zmiany okoliczności faktycznych sprawy.

Wydanie przez organ rentowy decyzji niezgodnej z prawem, odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Powyższe stanowisko zostało wyrażone także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 roku w sprawie sygn. akt I UK 159/04.

Mając na uwadze powyższe rozważania, a także powołane orzecznictwo Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych, w świetle poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń, za słuszne należało uznać stanowisko Sądu pierwszej instancji, że opóźnienie w przyznaniu odwołującemu zasiłku pogrzebowego jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Zatem w dacie 15 czerwca 2010 roku organ miał możliwość i obowiązek prawidłowej oceny wszystkich okoliczności sprawy i posiadanych dokumentów, przy czym Sąd Odwoławczy miał na względzie, że Zakład ma 30 dni na wydanie decyzji po ustaleniu wszelkich niezbędnych okoliczności, a zatem ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu odwołującemu się świadczenia z zasiłku pogrzebowego począwszy od 15 lipca 2010 roku. Z całą pewnością nie sposób twierdzić za organem rentowym, że to prawomocność wyroku Sądu, wydanego w sprawie XIV U 1317/10, czy też jego doręczenie organowi rentowemu winny być datą od której liczyć należy pozostawanie w opóźnieniu organu rentowego.

Bez znaczenia w przedmiotowej sprawie, pomimo twierdzeń organu rentowego, był wyrok Sądu Rejonowego z dnia 14 sierpnia 2014 roku wydany w sprawie o sygn. akt VII U 119/13 w przedmiocie przyznania prawa do zasiłku pogrzebowego dla H. K., czy też jego uprawomocnienia się, bowiem decydujące znaczenie miało wypełnienie przez ubezpieczonego przesłanki z art. 77 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, która przesądzała uprawnienie skarżącego do otrzymania zasiłku pogrzebowego po zmarłym ojcu, wobec przedłożenia kompletu wymaganych dokumentów.

Błędne jest natomiast stanowisko Sądu Rejonowego ujawnione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w zakresie daty, od której przysługują odwołującemu odsetki, tj. od dnia 17 stycznia 2010 roku do dnia wypłaty zasiłku pogrzebowego. Jak powyżej wskazano, organ rentowy maksymalnie do dnia 14 lipca 2010 roku powinien wydać decyzję dotyczącą prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 28 grudnia 2008 roku dla małoletniego H. K., bowiem wyjaśnione zostały wówczas wszelkie okoliczności konieczne do ustalenie samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia.

Zdaniem Sądu Okręgowego należało, więc zmienić zaskarżony wyrok w zakresie początkowej daty, od której przysługują ubezpieczonemu odsetki w ten sposób, że przyznać skarżącemu prawo do odsetek od zasiłku pogrzebowego od dnia 15 lipca 2010 roku do 25 listopada 2014 roku (dzień poprzedzający wypłatę zasiłku). Dopiero bowiem w tych datach – to jest od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym winien być wydana decyzja o prawie do renty rodzinnej dla H. K. w związku ze śmiercią ojca, organ rentowy pozostawał w opóźnieniu.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznając wyrok Sądu pierwszej instancji za słuszny co do zasady w zakresie odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie świadczenia, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmienił go poprzez określenie daty początkowej, od której ubezpieczonemu H. K. przysługują odsetki za zwłokę w wypłacie zasiłku pogrzebowego, tj. za okres od 15 lipca 2010 roku do 25 listopada 2014 roku, a w pozostałym zakresie oddalił apelację na mocy art. 385 k.p.c. jako bezzasadną.

SSO A. Rzepkowska – Żuk SSO K. Wróblewska – Dubiel SSO B. Nowak